

258981 - Allah'ın arşa istivâ etmesini, oturmak olarak tefsir etmek doğru mu?

Soru

Bir Müslüman'ın Allah'ın Arş'ta oturduğunu söylemesi caiz midir? Allah Arş'ta otururken şöyle şöyle yapıyor demesi caiz midir? Bunu söyleyen kimsenin Allah ile alay etmek istemediğini bilinmesini istiyorum ama Arş'ta oturmak kelimesini kullandı. Allah'tan af dilemek ve bir daha yapmamaya söz vermesi yeterli mi? sorum; Allah hakkında uygunsuz bir şekilde konuşmanın tehlikesini biliyorum ve bazı durumlarda insan dinden çıkabiliyor, peki yukarıda bahsettiğim durumda insan dinden çıkıyor mu?

Detaylı cevap

Birincisi:

Cenâb-ı Allah hakkında sabit olan şey, celâl ve kemaline uygun olarak Arş'ta istiva etmesidir.

Bu konu, Yüce Allah'ın şu sözü de dahil olmak üzere, Allah'ın Kitabında yedi yerde zikredilmiştir: “Şüphesiz ki rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istivâ eden; geceyi, durmadan kendisini kovalayan gündüze bürüyüp örten; güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğmiş durumda yaratan Allah'tır.” (A'râf Suresi - 54 . Ayet)

İstiva ile ilgili meşhur olan tefsir yücelmek (العلو) ve yükselmektir(الارتفاع).

El-Buhari Sahih'inde şöyle demiştir: "Bab (Bölüm) : (Arşı su üzerindeydi), (O, Büyük Arş'ın Rabbidir)

Ebu'l-Aaliyah dedi ki: Göklere çıktı: Yükseldi... Mücahid dedi: Yükseldi: Arş'ın üzerine çıktı.

El-Bağâvî -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir: “Sonra göğe yükseldi”: İbn Abbas ve selef müfessirlerinin çoğu: ‘Yani göğe yükseldi.’ dediler. Bağâvî Tefsiri(1/78). Hafız bunu El-

Fetih'te (13/417) nakletti ve şöyle dedi: Ebu Ubeyde ve El-Farra ve diğerleri bu konuda benzer şeyler söylediler.

Oturmaya (الجلوس) gelince: Sahih olmayan hadislerde zikredilmiştir.

Ancak selef alimlerinden bazıları bunu istivâya tefsir olarak kabul etmişlerdir. İmam Harice bin Musab el-Dabai'den rivayet edildiğine göre Abdullah bin Ahmed tarafından es-Sünne'de tahririni yapmıştır. (1/105).

El-Hafız el-Darakutni: Al-Qa'ud'un (القعود) meşhur dizelerinde istiva olduğunu tespit etmiştir.

Bu ifadenin (القعود) sabit olduğunu varsaymak ile birlikte, Allah'ı (cc) bir şeye benzetmekten uzak durmak gerekir.

Şeyhu'l-İslâm -Allah ona rahmet etsin- şöyle buyurmuştur: "Meleklerin ve insanların ruhlarının tavsif edildiği, hareket, yükseliş, iniş vb. İnsan vücudunun hareketine ve dünyada gözlerle şahit olduğumuz diğer şeylere benzemiyor. Ve insan bedenlerinde mümkün olmayan şey onda mümkündür = Bunlardan Rabbin vasfedildiği şey olmaya daha uygun ve nesnelere inişine benzemekten daha uzaktır.

Bilakis O'nun inişi, meleklerin ve Âdem oğullarının ruhlarının inişi ile aynı değildir. Ancak onların bedenlerinin inişinden daha yakındır.

Ve eğer ölünün kabrinde oturması, vücut oturması gibi değilse, o zaman Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den rivayet edilen rivayetler, Cenab-ı Hakk'ın hakkında olan (oturan ve oturan) (القعود والجلوس) kelimenin, Cafer ibn Ebi Talib'in hadisi Allah ondan razı olsun ve Ömer ibn el-Hattab'ın hadisi Allah ondan razı olsun. Ondaki ve diğerlerinden = uymaması daha uygundur. İnsanların vücutlarının özelliklerine benzememesi daha uygundur." Mecmu'l-Fetava (5/527).

Bu ifade ile ilgili en uygun şey tavakkuftur yani görüş bildirmemektir. Çünkü ne Kur'an'da, ne Sahih Sünnette ne de sahabenin sözlerinde -Allah onlardan razı olsun- zikredilmemektedir.

Şeyh İbn Usaymin -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir: " Cenâb-ı Hakk'ın Arş'a istiva etmesinin tefsirine gelince, Arş'ı üzerindeki istikrarıdır. Bu görüş Selef tarafından nakledilen meşhur görüştür ve İbnü'l-Kayyim tarafından el-Nuniyyah ve diğer eserlerinde nakledilmiştir.

Ve Şeyh el-Barrak -Allah onu korusun- şöyle demiştir: "Bazı rivayetlerde oturmanın(الجلوس) Cenab-ı Hakk'a isnat edildiği ve onun dilediği gibi kürsüye oturduğu zikredilmektedir. Belki imamlardan bazıları bu tabiri kullanmışlardır.

Şeyh'in [Şeyh El-İslam İbn Teymiyye] sözlerinin bağlamı, İstiva'nın oturmayı(القعود) içerdiğini hissettiriyor.

Ama en uygun olan kanıtlanana kadar bu kelimeyi kullanmayı bırakmaktır (tavakkuf etmektir). Şerhu er-Risaleti t-Tedmir(s. 188)

Yukarıdakilere dayanarak:

Oturma(الجلوس) kelimesindeki ibareyi uygun görmüyoruz ama 'Arş'ı üzerinde İstiva etti deniyor ve İstiva yükseklik (الارتفاع) ve yükseklik(العلو) ile açıklanıyor.

Her kim bazı selef alimlerinden rivayet edilene uyarsa ona karşı gelinmez.

Ama ona denilir ki: Bu, sıradan insanların önünde söylenmemelidir, çünkü onları benzetme yapmaya sevk ederek fitneye sebep olabilir.

Böylece bu ifadenin küfür olmadığı, daha ziyade, görüş ayrılığı bulunan İstivâ kelimesinin bir izahı olduğu ortaya çıktı.

Bu konuda en uygun olan şey bu kelimeyi kullanmayı bırakmaktır.

En iyisini Allah bilir.